

ACADEMIA ROMÂNĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE „NICOLAE IORGA”

## STUDII ȘI MATERIALE

DE

# ISTORIE MEDIE

VOL. XXXIV, 2016

---

### S U M A R

#### *FRONTIERA CREȘTINĂȚII ȘI CRUCIADA TÂRZIE*

ȘERBAN PAPACOSTEA, <i>Drum comercial și suveranitate de stat: la începuturile Țării Românești</i> .....	9
ALEXANDRU PÎNZAR, <i>Sfârșitul luptelor pentru succesiune în Moldova: înțelegerea din 1435</i> .....	27
OVIDIU CRISTEA, <i>Veneția și Imperiul Otoman: o luptă pentru supraviețuire (sec. XIV-XVI)</i> .....	41
ADRIAN GHEORGHE, ALBERT WEBER, <i>Cezar din Florența, calamarii și valahii. Un izvor inedit despre o perioadă nedocumentată din a doua domnie a lui Vlad Țepeș (martie-aprilie 1462)</i> .....	61
DANA CACIUR, <i>Migrații spontane și organizate în teritoriul Zarei (Zadar) la mijlocul secolului al XVI-lea. Cazul Morlacilor Istrieni</i> .....	73

## HRISOAVE, MANUSCRISE ȘI ÎNSEMNĂRI

ȘTEFAN S. GOROVEI, <i>Un tezaur de informații și valorificarea sa: însemnările de pe cărți</i> .....	105
ADINEL DINCĂ, <i>Consemnări istoriografice într-un manuscris transilvănean din anii 1432-1433 (Biblioteca Muzeului Brukenthal, Sibiu, MS. 683)</i> .....	157
ALEXANDRU ȘTEFAN, <i>Domus Cruciferorum de Torda – un loc de adevărat transilvan mai puțin cunoscut</i> .....	171
PETRONEL ZAHARIUC, <i>Contribuții privitoare la istoria mănăstirii Probota (II)</i> .....	185
VIOLETA BARBU, <i>Cuvântul și sabia. Patriarhul Alexandriei, Gherasim Palladas (1688-1710), un reprezentant al școlii veneto-cretane în țările române (III)</i> .....	203
MARIANA LAZĂR, <i>Marele spătar Mihai Cantacuzino și familia sa: noi precizări privind genealogia și succesiunea averii</i> .....	221
GHEORGHE LAZĂR, TUDOR-RADU TIRON, <i>Din sfragistica boierimii muntene: memoriul din 7 septembrie 1719 și sigiliile sale</i> ...	265
LAURENȚIU RĂDVAN, <i>Un subiect ignorat: moșiile urbane. Cazul orașului Iași</i> .....	321

## SENSIBILITĂȚI ȘI TRADIȚII ALIMENTARE

VLADIMIR AGRIGOROAEI, <i>Vinul, grâul și ardelenii lui Faramund. O primă utopie transilvăneană în literatura occidentală: Roman de Thèbes, sec. XII</i> .....	363
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, <i>Tehnici, practici și sensibilități alimentare în Moldova secolului al XVII-lea</i> .....	387
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	445
RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE.....	457
<i>Documenta Romaniae Historica. C, Transilvania, vol. XVI (1381-1385)</i> , întocmit de Susana Andea, Lidia Gross, Adinel-Ciprian Dincă, Edit. Academiei Române, București, 2014, 763 p.; Silvia Chiosea (editor), <i>Epistolă și panegiric greco-român adresate lui Constantin Brâncoveanu (Ms. BAR 766)</i> , ediție critică și studiu filologico-lingvistic, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași,	

2016, 351 p.+ 42 facs.; Alexandru Ciocîltan, *Comunitățile germane la sud de Carpați în Evul Mediu (secolele XIII-XVIII)*, Edit. Istros, Muzeul Brăilei, Brăila, 2015, 517 p., il. și anexe documentare; Lucian Constantin Palade, *Relațiile Moldovei cu Țara Românească în veacul al XV-lea*, Edit. Ars Docendi, București, 2014, 253 p.; Gerald Volkmer, *Siebenbürgen zwischen Habsburgermonarchie und Osmanischem Reich. Völkerrechtliche Stellung und Völkerrechtspraxis eines ostmitteleuropäischen Fürstentums 1541 – 1699* [*Transilvania între Monarhia Habsburgică și Imperiul Otoman. Statutul internațional și practica dreptului internațional ale unui principat din estul Europei centrale 1541-1699*], De Gruyter Oldenbourg, München, 2015, 648 p.; Andrew Pettegree, *The invention of news. How the world came to know about itself*, Yale University Press, New Haven and London, 2015, 442 p.; Palmira Brummett, *Mapping the Ottomans. Sovereignty, Territory and Identity in the Early Modern Mediterranean*, Cambridge University Press, 2015, 365 p.; Anders Ingram, *Writing the Ottomans. Turkish History in Early Modern England*, Palgrave Macmillan, 2015, 195 p.; Robert Born, Michał Dziewulski, în colaborare cu Kamilla Twardowska, ed., *The Ottoman Orient in Renaissance Culture. Papers from the International Conference at the National Museum in Krakow, June 26-27, 2015*, Kraków, The National Museum in Kraków, 2015, 256 p.; Pascale Barthe, *French Encounters with the Ottomans, 1510–1560*, Londra, Routledge, 2016, 179 p.; Jerry Brotton, *The Sultan and the Queen. The Untold Story of Elizabeth and Islam*, New York, Viking, 2016, 352 p.; *Constantin Brâncoveanu 300. Documente din Arhivele Naționale / Constantin Brâncoveanu 300. Documents from the National Archives*, album bilingv român-englez, întocmit de Claudiu Victor Turcitu (coord.), dr. Laurențiu Ștefan Szemkovics, Ileana Dincă, Codruța Mihailovici, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Edit. DAR Development Publishing, București, 2016, 308 p.; *Antim Ivireanul. Opera tipografică*, vol. întocmit de arhim. Policarp Chițulescu (coord.), Doru Bădără, Ion Marian Croitoru, Gabriela Dumitrescu, Ioana Feodorov, Institutul Cultural Român, București, 2016, 215 p. (cu il.);

CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE.....	513
ABREVIERI.....	517

ACADEMIA ROMÂNĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE „NICOLAE IORGA”

STUDII ȘI MATERIALE  
DE  
ISTORIE MEDIE

VOL. XXXIV, 2016

---

SOMMAIRE

*LES FRONTIERES DE LA CHRETIENNE ET LA CROISADE TARDIVE*

ȘERBAN PAPACOSTEA, <i>La route commerciale et la souveraineté d'état: au début de la Valachie</i> .....	9
ALEXANDRU PÎNZAR, <i>La fin des conflits pour la succession en Moldavie: l'entente de 1435</i> .....	27
OVIDIU CRISTEA, <i>Venise et l'Empire Ottoman: une lutte pour la survivance (XIV<sup>e</sup>-XVI<sup>e</sup> siècles)</i> .....	41
ADRIAN GHEORGHE, ALBERT WEBER, <i>César de Florence, les calmars et les Valaques. Une source inédite sur une période inconnue de la deuxième règne du prince Vlad l'Empeteur (mars-avril 1462)</i> .....	61
DANA CACIUR, <i>Migrations spontanée et dirigée dans le territoire de Zara (Zadar) au milieu du XVI<sup>e</sup> siècle. Le cas des Morlaques istriennes (morlacchi istriani)</i> .....	73

*DOCUMENTS, MANUSCRITS ET INSCRIPTIONS*

ȘTEFAN S. GOROVEI, <i>Un trésor d'informations et sa mise en valeur: les inscriptions sur les livres</i> .....	105
--	-----

ADINEL DINCĂ, <i>Notes historiographiques dans un manuscrit de Transylvanie des années 1432-1433 (Bibliothèque du Musée Brukhental, Ms. 683)</i> .....	157
ALEXANDRU ȘTEFAN, <i>Domus Cruciferorum de Torda – un lieu de confirmation de Transylvanie moins connu</i> .....	171
PETRONEL ZAHARIUC, <i>Contributions concernant l'histoire du monastère Probota (II)</i> .....	185
VIOLETA BARBU, <i>La parole et l'épée. Le patriarche d'Alexandrie, Gherasim Palladas (1688-1710), un représentant de l'école vénète - crétoise dans les pays roumains (III)</i> .....	203
MARIANA LAZĂR, <i>Le grande porte-glaive Michelle Cantacuzène et sa famille: informations sur la généalogie et la succession de sa fortune</i> .....	221
GHEORGHE LAZĂR, TUDOR-RADU TIRON, <i>Sur la sphragistique des boyards valaques: le mémoire du 7 septembre 1719 et ses sceaux</i> .....	265
LAURENȚIU RĂDVAN, <i>Un sujet négligé: les domaines urbaines. Le cas de la ville Iassy</i> .....	321

#### SENSIBILITES ET TRADITIONS ALIMENTAIRES

VLADIMIR AGRIGOROAEI, <i>Le vin et le blé de Pharamond. Une première utopie transylvaine dans la littérature occidentale: le Roman de Thèbes, XII<sup>e</sup> siècle</i> .....	363
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, <i>Techniques, pratiques et sensibilités alimentaires en Moldavie au XVII<sup>e</sup> siècle</i> .....	387
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	445
COMPTES RENDUS ET NOTES BIBLIOGRAPHIQUES.....	457
LIVRES REÇUS A LA REDACTION.....	513
ABBREVIATIONS.....	517

ACADEMIA ROMÂNĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE “NICOLAE IORGA”

## STUDII ȘI MATERIALE

DE

# ISTORIE MEDIE

VOL. XXXIV, 2016

---

### CONTENTS

#### *THE FRONTIER OF CHRISTENDOM AND THE LATER CRUSADES*

ȘERBAN PAPACOSTEA, <i>Trade Route And Territorial Sovereignty at the Beginning of Wallachia</i> .....	9
ALEXANDRU PÎNZAR, <i>The End of the War of Succession In Moldavia: The 1435 Agreement</i> .....	27
OVIDIU CRISTEA, <i>Venice and The Ottoman Empire: A Struggle for Survival (14<sup>th</sup>-16<sup>th</sup> Centuries)</i> .....	41
ADRIAN GHEORGHE, ALBERT WEBER, <i>Caesar from Florence, The Squids and The Wallachians. A New Source Regarding an Undocumented Period of Vlad The Impaler's Second Reign (March-April 1462)</i> .....	61
DANA CACIUR, <i>Spontaneous and Organized Migrations in the Hinterland of Zara (Zadar) at the Middle of the 16<sup>th</sup> Century. The Case of the Istrian Morlachs</i> .....	73

## CHARTERS AND MANUSCRIPTS

ȘTEFAN GOROVEI, <i>A Treasure of Data and Its Use: The Marginal Notes on Book</i> .....	105
ADINEL DINCĂ, <i>Historical Notes Taken from a Transylvanian Manuscript from 1432-1433 (The Brukenthal Library, Sibiu, Ms. 683)</i> .....	157
ALEXANDRU ȘTEFAN, <i>Domus Cruciferorum De Torda: A Lesser Known Transylvanian Place of Authentication</i> .....	171
PETRONEL ZAHARIUC, <i>A Contribution to the History of Probota Monastery (II)</i> .....	185
VIOLETA BARBU, <i>The Word and The Sword. Gherasim Palladas, Patriarch of Alexandria (1688-1710), as Representative of the Veneto-Cretan School in The Romanian Principalities (III)</i> .....	203
MARIANA LAZĂR, <i>The Great Sword Bearer Michael Cantacuzène and His Family: Notes on His Genealogy and on His Inheritance</i> .....	221
GHEORGHE LAZĂR, TUDOR-RADU TIRON, <i>A Study in the Wallachian Sigillography: The 7<sup>th</sup> of September 1719 Memorandum and its Seals</i> .....	265
LAURENȚIU RĂDVAN, <i>A Topic Often Ignored: the Urban Domains. The Case Study of Iași</i> .....	321

## SENSIBILITIES AND TRADITIONS IN THE HISTORY OF FOOD

VLADIMIR AGRIGOROAEI, <i>Grape &amp; Grain in Faramund's Valfeconde. The First Transylvanian Utopia in Western Literature: Roman De Thèbes (12<sup>th</sup> Century)</i> .....	363
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, <i>Culinary Techniques, Practices and Sensibilities in the Seventeenth-Century Moldavia</i> .....	387
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	445
BIBLIOGRAPHICAL BULLETIN.....	457
BOOKS RECEIVED.....	513
ABBREVIATIONS.....	517